energie samen

Energiedelen met vrije leverancierskeuze

Notitie

Inhoud

1. Aanleiding 2
2. Energiedelen met vrije leverancierskeuze 2
3. Wat is de verdeelsleutel? 3
3.1 De statische verdeelsleutel 3
3.2 De dynamische verdeelsleutel 4
3.3 De afweging 4
4. In gesprek om verder te komen 5

1. Aanleiding

Energie Samen is groot voorstander van energiedelen. Het geeft energiegemeenschappen de mogelijkheid om zelfregie te nemen over hun energie: samen opwekken en delen, zonder winstoogmerk, met zeggenschap voor de leden en tegen een eerlijke prijs.

De Energiewet heeft energiedelen mogelijk gemaakt voor deelnemers die bij dezelfde leverancier zitten. Met de implementatie van de Europese Electricity Market Design-richtlijn[1] zal ook energiedelen met vrije leverancierskeuze mogelijk moeten worden. Energiedelen met vrije leverancierskeuze komt dus naar Nederland.

Voor energiegemeenschappen die vandaag al willen energiedelen, is vrije leverancierskeuze niet noodzakelijk. In de praktijk kan energiedelen nu al worden georganiseerd via coöperatieve leveranciers zoals Om | Nieuwe Energie en Energie VanOns, die dit faciliteren voor hun aangesloten deelnemers. Dit model van energiedelen wordt binnen de projecten local4local en Watt2Watt binnen de coöperatieve sector verder uitgewerkt en geoptimaliseerd. Vanuit Europese regelgeving komt nu echter ook de verplichting om het energiedelen tussen klanten van *verschillende* leveranciers mogelijk te maken en goed te regelen. Dit stelt klanten in staat om energie te delen én zelf te bepalen welk energiecontract ze hebben.

Hoe energiedelen met vrije leverancierskeuze geregeld gaat worden, bepaalt of het een succes wordt of vastloopt in weerstand en hoge kosten. Maar hoe het geregeld gaat worden bepaalt ook of burgers aan het roer staan van hun eigen energie of dat commerciële partijen de service aan gaan bieden.

2. Energiedelen met vrije leverancierskeuze

Energiedelen maakt het mogelijk om collectieve en zelfopgewekte stroom te delen met anderen. Dat kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld:

- een huishouden met zonnepanelen dat het overschot deelt met de buren,
- een VvE die zonnepanelen op het dak legt en de opbrengst verdeelt onder de bewoners, of
- een energiegemeenschap met zonnevelden, een windpark en buurtaccu die de stroom deelt met haar leden.

[1] https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/electricity-market-design_en

De waarde van energiedelen zit niet alleen in financieel voordeel, maar vooral in autonomie en stabiliteit: deelnemers kunnen zelf afspraken maken over prijs, termijn en herkomst van hun stroom, zonder afhankelijk te zijn van de markt of hun leverancier.

Energiegemeenschappen in het netwerk van Energie Samen werken hier al mee. Binnen het project local4local[2] hebben zij energiedelen in de praktijk ontwikkeld, samen met coöperatieve leveranciers, maar zonder vrije leverancierskeuze.

Wanneer alle deelnemers bij dezelfde leverancier zitten, heeft de leverancier alle gegevens beschikbaar om te bepalen welke energie gedeeld is en welke restvolumes nog geleverd moeten worden.

Maar als je met de buren energie wil delen zonder van leverancier te wisselen, dan is vrije leverancierskeuze handig. Vrije leverancierskeuze is laagdrempelig voor deelnemers omdat het kan zonder over te stappen. Ook biedt het meer keuzevrijheid voor de deelnemers.

Omdat er zoveel partijen bij betrokken zijn, is het belangrijk dat de afspraken vooraf helder zijn zodat partijen weten waar ze aan toe zijn. Een van de belangrijkste afspraken gaat over de manier waarop wordt bepaald hoeveel energie er wordt gedeeld: de verdeelsleutel.

3. Wat is de verdeelsleutel?

Bij energiedelen met vrije leverancierskeuze is het belangrijk dat er vooraf goede afspraken worden gemaakt over hoe de energie precies wordt gedeeld. Een belangrijk onderdeel van die afspraken is de verdeelsleutel. Er zijn verschillende opties:

- Statische verdeelsleutel: vooraf stel je vast welk percentage van de teruglevering wordt gedeeld en met wie.
- Dynamische verdeelsleutel: achteraf stel je vast hoeveel van de teruglevering wordt gedeeld en met wie.

3.1 De statische verdeelsleutel

Een vaste verdeelsleutel betekent dat vooraf wordt afgesproken welk percentage van de teruglevering gedeeld wordt en met wie. Bijvoorbeeld: 50% van de teruglevering van een huishouden gaat naar de ene buren en 50% naar de andere. Bij een vast percentage gaat per definitie alle afgesproken energie naar de ontvanger. De volgende punten spelen mee bij de statische verdeelsleutel:

[2] https://www.local4local.nu/

- **Simpel en begrijpelijk** - De afspraken zijn helder: een vast percentage energie wordt gedeeld.
- **Overschot bij de ontvanger** - Het overschot ligt bij de ontvanger. Gebruikt de ontvanger de gedeelde stroom niet direct? Dan levert hij het 'virtueel' terug aan zijn leverancier. Net zoals bij eigen zonnepanelen: je hebt voordeel als je de stroom zelf gebruikt. De prikkel tot gedragsaanpassing ligt bij de ontvanger, die zijn verbruik kan aanpassen.
- **Dit model van energiedelen is uitgewerkt en overeengekomen** - Binnen de NVDE (Nederlandse Vereniging Duurzame Energie) waarin energieleveranciers en netbeheerders ook zitting hebben en heeft daarmee steun ontvangen van de energiesector[3].

3.2 De dynamische verdeelsleutel

Een dynamische verdeelsleutel betekent dat de verdeling achteraf wordt bepaald op basis van het werkelijke verbruik van de ontvangers. De volgende punten spelen mee bij de dynamische verdeelsleutel:

- **Optimale verdeling** – Een groep ontvangers kan de opgewekte stroom optimaal verdelen. Zo zal een overschot bij de ene ontvanger gedeeld kunnen worden met de andere en gaat er geen stroom "verloren". Dit maakt energiedelen eerlijker voor de ontvangers.
- **Overschot bij de delende partij** – Het overschot blijft bij de delende partij. Zo heeft een ontvanger nooit stroom over en wordt er niet gedeeld wat niet wordt gebruikt. Voor huishoudens die zelf niet opwekken of minder affiniteit hebben met de energietransitie wordt energiedelen aantrekkelijker omdat ze enkel hoeven te betalen voor de verbruikte energie.

3.3 De afweging

Allereerst is energiedelen voor energiegemeenschappen al mogelijk, de coöperatieve energieleveranciers bieden dit al aan, en daar mogen we trots op zijn. De voordelen van een vrije leverancierskeuze maakt het echter wel een onderwerp waar energiegemeenschappen mee in aanraking gaan komen. Daarom is het goed om de dilemma's die komen kijken bij de keuze tussen een statische of dynamische verdeelsleutel te bespreken:

Werkbaarheid versus optimaal gebruik van energie.

Het statische model is simpel, begrijpelijk, en er is overeenstemming in de energiesector dat dit te implementeren is. Maar het resulteert in een suboptimale

[3] https://www.nvde.nl/wp-content/uploads/2024/11/NVDE-aanbevelingen-energiedelen-met-vrije-leverancierskeuze.pdf

verdeling van energie wat minder eerlijk is naar de ontvanger. Het dynamische model creëert wel een optimale verdeling van stroom, maar zal mogelijk lastiger te implementeren zijn en dus langer duren.

Wie de verantwoordelijkheid voor het overschot draagt.

Bij het statische model komt het **overschot bij de ontvanger** terecht, en daarmee ook de mogelijke kosten of opbrengsten. Daarmee draagt de ontvanger het risico dat de kosten voor delen hoger zijn dan de inkomsten. Dit stimuleert mogelijk wel gedragsverandering bij de ontvanger om te zorgen voor zo min mogelijk overschot.

Bij het dynamische model komt het **overschot bij de gever** terecht. In dit geval draagt de gever het risico van een lage prijs bij teruglevering. Niet iedereen zit te wachten om dit risico te dragen en hun gedrag te veranderen, zeker kwetsbare huishoudens niet. De dynamische verdeelsleutel met het overschot bij de gever is daardoor laagdrempeliger voor de ontvanger.

De keuze tussen de twee sleutels hangt naast technische overwegingen ook af van ambities, strategische en politieke belangen.

4. In gesprek om verder te komen

Omdat er momenteel onder de leden van Energie Samen geen consensus is over een voorkeur voor een vaste of een dynamische verdeelsleutel neemt Energie Samen nog geen positie in. Of er gekozen wordt voor een statische of een dynamische sleutel valt namelijk samen met bredere strategische vraagstukken. Vraagstukken die we graag met een expertgroep aan willen pakken. Daarom nodigen we de leden graag uit om mee te denken.

> Het advies vanuit de EU is om ervoor te zorgen dat statische sleutels voor energie-uitwisseling periodiek kunnen worden herzien en aan eindklanten ter beschikking worden gesteld, en de geleidelijke overgang van statische naar dynamische sleutels voor energie-uitwisseling te faciliteren om de waarde voor zowel het energiesysteem als de deelnemers aan de energie-uitwisseling te optimaliseren.

Energie Samen nodigt haar leden uit voor een strategisch gesprek over de toekomst van energiedelen, onder leiding van bestuurslid André Jurjus. Wat willen we in de kern bereiken? Om die vraag te beantwoorden, duiken we samen de diepte in:

- Hoe werkt energiedelen tussen leden van een energiegemeenschap in de praktijk, welke rollen zijn daarvoor nodig en wie pakt wat op?
- Wat is de rol van een energiegemeenschap, energieleverancier of netbeheerder?
- Hoe verhouden wij ons tot het beleid van de EU?
- Hoe zorgen we ervoor dat energiedelen succesvol wordt en alle doelen bereikt?

Leden van Energie Samen kunnen zich aanmelden voor dit gesprek door een mail te sturen naar Ries Verhoeven: ries.verhoeven@energiesamen.nu

Het gesprek staat nu gepland op **2 juli van 11.00 – 13.00 uur** op het kantoor van Energie Samen in Utrecht.

Wil je als energiegemeenschap meedenken met de standpunten van Energie Samen?

In de expertgroep Energiewet werk je mee aan verbetervoorstellen voor de wet onder andere op het gebied van energiedelen, gebaseerd op praktijkervaring.

Aanmelden expertgroep: Ries Verhoeven: ries.verhoeven@energiesamen.nu

De expertgroepen zijn uitsluitend toegankelijk voor leden van Energie Samen.